

SKODELICA KAVE ALI POT V PEKEL JE TLAKOVANA Z NAJBOLJŠIMI NAMENI

Pred nekaj dnevi sem preklapljala med televizijskimi programi in se ustavila na Šovu Ricky Lake. Običajno tovrstne oddaje preskočim, tokrat pa sem se ustavila, ker mi je pozornost pritegnila izmenjava besed med materjo in odraslo hčerjo. Zaslíšala sem stavek: "Sprejmi že enkrat dejstvo, da sem odrasla in se ne vmešavaj več v moje življenje! Če tega nisi pripravljena storiti, bom pretrgala stike s teboj!" Občinstvo v studiu je zaploskalo.

Nisem prepričana, da bi tudi pri našem, slovenskem občinstvu hči požela tolikšno odobravanje. Bojim se, da bi se zgodilo celo nasprotno, da bi občinstvo podprlo ubogo mater, ki hoče svoji hčeri samo najboljše.

Živimo v majhni državi, ki jo je dandanes po najdaljši diagonali mogoče prevoziti v slabih treh urah. To pomeni, da so starši in njihovi odrasli otroci prostorsko oddaljeni največ toliko, večina pa še veliko manj.

Psihološka razdalja je v večini primerov še veliko manjša.

Velika hiša – za otroke!

Spomnim se obdobja pred nekaj desetletji, ko si je vsak Slovenec, ki je kaj dal nase, gradil hišo. Te hiše so bile praviloma najmanj dvostanovanjske, na vrhu pa je bila še povsem prazna mansarda. Najprej so dokončali del hiše (običajno nadstropje), v katerem so živeli vsi, dokler so otroci odraščali. Pritličje naj bi pozneje uredili v stanovanje za enega otroka, mansardo pa za drugega, ki naj bi se po smrti staršev preselil v nadstropje (znamenita slovenska družina z dvema otrokoma).

Pozneje se je skorajda praviloma dogajalo to, da je hiša dolga leta ostajala nedokončana. Zaradi velike kvadrature jo je bilo drago ogrevati, zato so ogrevali samo osnovne prostore, pa še teh ne prav razkošno.

Čez čas so otroci zaradi šolanja odšli zdoma, najemali sobe in stanovanja ter pogosto tudi po končanem šolanju ostali podnajemniki, saj so si službe našli drugje.

Spet nazaj

Velike hiše so samevale, starši pa so še dolga leta odplačevali posojila za stroške gradnje. Otroke so vedno znova vabili domov, češ, zakaj plačuješ najemnino, če imaš doma celo nadstropje, ki ga moraš le še urediti. Marsikateri odrasel otrok je nekaj časa razmišljal, se naveličal iz meseca v mesec plačevati nekaj, kar ne bo nikdar njegovo, stanovanjska posojila pa tudi niso bila poceni. Zato je raje najel posojilo za adaptacijo in se (največkrat z novo družino) naselil doma.

Odšli so skoraj kot otroci, vrnili so se kot odrasli ljudje s svojim življenjem. Toda v očeh staršev so bili še vedno odraščajoči otroci, ki so jih takrat pustili od doma.

Nato so se v raju začele težave

Starši so prepričani, da so za svoje otroke poskrbeli po najboljših močeh, saj so jim dali bivališče. Otroci bi jim morali biti za to hvaležni in se obenem – kot hvaležni otroci – prilagoditi načinu življenja pod skupno streho, saj so se starši vendar žrtvovali zanje in postavili hišo, v kateri lahko zdaj živijo.

Vsi smo kot otroci kdaj slišali znameniti stavek: "Dokler si pod mojo streho, se boš ravnal po mojih pravilih."

Od tod izhajajo zgodbe o nemogočih taščah, ki se vtikajo v vse, in o maminih sinčkih/hčerkicah, ki se jim ne znajo ali nočejo upreti. Le kako naj se jim uprejo, če pa živijo pod njihovo streho?

Sledi seveda znameniti nasvet vseh dobronamernih prijateljev in svetovalcev (tudi tistih, ki so to po poklicu):

"Odseli se. Pojdi na svoje."

Naravnost fantastično. Potem ko so mlade družine najele vsa možna posojila za urejanje stanovanja v hiši staršev, jim ostanki dohodkov ne zadoščajo niti za plačevanje podnajemniškega stanovanja, kaj šele za nakup novega.

Potem se veselo grizejo do konca svojih skupnih dni.

Če se kdo od "ta mladih" ojunači ...

... in staršem predlaga, da bi prodali skupno hišo in kupili dve ločeni stanovanji, sledi drama z vzbujanjem občutkov krivde pri nehvaležnih "ta mladih". Približno takole gre: "Vse življenje sva garala, da sva za vse nas postavila tole hišo. In zdaj, na stara leta, ko sva za vas naredila vse, se bova morala iz nje še izseliti? Očitno komaj čakate, da umreva!" Če je vse skupaj dovolj hudo, se nekatere mlade družine vendarle odločijo, da gredo za vsako ceno na svoje, čeprav v znatno slabše razmere. V takšnem primeru seveda sledi naslednji očitek:

"Kako nehvaležen/nehvaležna si! Vse življenje smo garali zate, zdaj, ko sva stara in bi potrebovala tvojo pomoč, pa naju puščaš sama. Kdo bo vzdrževal to ogromno hišo? Midva jo s svojo pokojnino ne moreva!"

Pa smo spet na začetku.

Koliko nesebičnosti je v pomoči, ki jo starši ponujajo odraslim otrokom, koliko pa je v tem preračunljivosti in patologije?

Oglejmo si drugačno situacijo:

Odrasel otrok, ki je sicer povsem samostojen, se znajde v težavah. Sledijo podvariante:

1. Otrok ima partnerja, ki mu stoji ob strani in pravzaprav – razen obzirnosti in prijaznosti – ne potrebuje kakšne posebne pomoči. V takšnem primeru se starši čutijo odrinjene, zganjajo paniko, češ da jim otrok prikriva pravo stanje, oni pa so zanj vendar pripravljeni narediti vse.

S svojo veliko skrbjo dušijo odraslega otroka in njegovega partnerja. Če jim otrok postavi mejo, češ, saj bova zmogla sama, so prizadeti. Če zavrača njihovo vsiljeno skrb in pomoč, so seveda spet žrtve, saj bi naredili vse, a jim ni dovoljeno. Vse skupaj se združijo v znani stavek:

"Ti ne veš, kako trpiva, ker imaš težave!"

Ta stavek se ponavlja, dokler odrasli otroci ne podležejo občutku krivde in spustijo zaskrbljene starše v svojo zasebnost – ali pa rešijo težave, v katerih so se znašli. Če jih ne morejo rešiti v doglednem času (torej v času, ki se staršem zdi primeren za rešitev take težave), otroci na koncu običajno prisežejo, da je vse v redu in veselo lažejo. Naslednjič niti ne povedo več, da imajo težave.

2. Druga možnost, ki je skorajda enako pogosta, je, da odrasel otrok v kriznem času nima partnerja in v resnici potrebuje pomoč (ja, tudi to se lahko zgodi!). Če to pove staršem, mu bodo seveda nemudoma ponudili pomoč. Ampak ...

Najmanj, kar se jim lahko zgodi, je to, da bodo starši svojo pomoč pospremili z besedami:

"Fant moj/dekle moje ("otrok" je lahko star tudi štirideset, petdeset let), kaj ti je bilo tega treba! Če bi ravnal/ravnala drugače, se ti kaj takega ne bi zgodilo! No, pomagali ti bomo, kolikor je seveda v naši moči, vendar ..." Nato sledijo pogoji, pod katerimi so pripravljeni ponuditi pomoč. Ali vsaj cela vrsta očitkov, kaj vse so otroci krivi, da so se znašli v krizni situaciji.

Hujša stopnja je naslednji začetek:

"A zdaj sva ti pa dobra, kaj? Zakaj pa naju nisi prej poslušal/poslušala? Saj smo ti rekli! Pomagala ti bova, če ..." Ne glede na to, v kakšen celofan je zavito nadaljevanje stavka, gre v bistvu za eno in isto. Pomagali ti bomo, če boš živel/živela tako, kot misliva, da je prav! Pika. Sprejmi ali pusti. Seveda starši spet trpijo, saj so na stara leta prisiljeni pomagati odraslemu otroku, za katerega so tako ali tako večino življenja samo garali. Hvala bogu, da imamo tudi prijatelje. Za marsikoga so starši zadnja institucija, pri kateri so pripravljeni zaprositi za pomoč.

Podvariant je še veliko. Vse pa imajo en skupni imenovalec: znamenito Cankarjevo črtico Skodelica kave. Mati prinese sinu kavo, ki jo sicer ima rad, a je v tistem trenutku ne želi in ne potrebuje. Mati je seveda prizadeta – svetloba ugasne na njenem obrazu – zato odrasli sin z opravičilom sprejme v tistem trenutku neželjeno darilo.

Torej:

Spoštovani starši odraslih otrok!

Če vas odrasel otrok v krizni situaciji ne zaprosi za pomoč, ga pustite pri miru! Zadnja stvar, ki jo potrebuje, je občutek, da je s svojimi težavami prizadel še vas, čeprav te nimajo niti najmanjše zveze z vami. Če že morate trpeti, s tem ne obremenjujte dodatno še njega, saj ima dovolj dela z reševanjem svojega problema. Vaše trpljenje je vaš problem!

Če vas odrasel otrok zaprosi za pomoč, imate pravico odgovoriti z da ali ne.

Vso pravico imate, da rečete ne, celo brez argumentov – do preprostega ne. Obe strani sta odrasli. Če odgovorite z ne, vaš otrok nima pravice zahtevati niti pojasnilo. Vi pa nimate

pravice "trpeti" ob otrokovih težavah. Lahko mu jih sicer privoščite, ampak to tudi, prosim, zadržite zase.

Če pa se vaš odgovor glasi da, naj to pomeni, da boste otroku pomagali TAKRAT, KO TO POTREBUJE, IN TAKO, KOT POTREBUJE! Ne pa tako, kot vi menite, da je prav! Ali pa otroku ponudite samo tisto, kar po vaši presoji potrebuje! V nasprotnem primeru boste povzročili manjšo škodo, če boste rekli: "Ne, ne bom ti pomagal!"

Obstaja še tretji možni odgovor: "Poskusil ti bom pomagati." Ta je morda še najbolj pošten, če seveda ni povezan s postavljanjem pogojev. Obe vpleteni strani se namreč zavedata, da bodo starši pomagali, če bo to v njihovi objektivni ali subjektivni moči. In nič več. To je pošteno do obeh strani, otrok in staršev.

V nasprotnem primeru se vam, dragi starši, lahko zgodi, da se bodo vaši otroci, ko boste vi potrebovali pomoč, vedli do vas tako, kot se vi v tem trenutku do njih. Pa si tega res želite?

Saj veste, kar se Janezek nauči, to Janez zna.